

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin hukuki ve siyasi tarihinin en kritik davalarından biri olan ve kamuoyunda "Kobane Kumpas Davası" olarak bilinen davada, HDP'li eşbaşkanlar, milletvekilleri ve parti üyeleri dahil olmak üzere toplam 108 siyasetçi yargılanmaktadır. Bu dava, esasen siyasi amaçlarla yürütülen bir yargılama süreci olup, hukuk zemininden kopuşun somut göstergelerinden biri haline gelmiştir. Kürt sorununun demokratik ve barışçıl çözümüne katkı sunan siyasetçilerin hukuka aykırı biçimde onlarca yıllık hapis cezalarına çarptırılması ve pek çoğunun uzun yıllardır tutuklu bulunması hem hukuk devleti ilkeleri hem de vicdani ve siyasi açıdan kabul edilemez bir durumdur. Bu davanın seyri ve geline aşamada yargılananların durumu, toplumsal barışın ve ortak yaşam iradesinin güçlenmesine yönelik çabaların önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 8 Temmuz 2025 tarihli Selahattin Demirtaş/ Türkiye (No. 4) kararı, Selahattin Demirtaş'ın ve Kobane Kumpas Davası kapsamındaki tutuklulukların hukuka aykırılığını bir kez daha teyit etmiş; başta Sn. Demirtaş olmak üzere, bu davada tutuklu bulunan siyasetçilerin derhal serbest bırakılmalarının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu bağlamda, Meclis'in bu davanın hukuki boyutlarını, siyasi arka planını ve Türkiye'de demokrasi ile insan hakları açısından yarattığı etkilerin ve yargılama boyunca meydana gelen ulusal ve uluslararası hukuk normlarına aykırılıkların kapsamlı biçimde ortaya konulması, AIHM Kararları'nın uygulanması ve verilen kararların gereği olarak dava kapsamında tutuklu yargılananların derhal serbest bırakılması için bir genel görüşme açılmasını arz ve talep ederiz.

Sezai TEMELLİ**Grup Başkanvekili****Muş Milletvekili****Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT****Grup Başkanvekili****Kars Milletvekili**

GEREKÇE ÖZETİ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sn. Selahattin Demirtaş'ın 20 Eylül 2019 tarihinden itibaren devam eden tutukluluğuna dair yaptığı başvuruyla ilgili olarak, 8 Temmuz 2025 tarihinde verdiği Selahattin Demirtaş / Türkiye (No. 4) kararında;

- Başvurucunun suç işlediğine dair makul bir şüphenin olmaması nedeniyle, AİHS'nin 5/1 maddesinde düzenlenen kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının,
- Başvurucunun dört yılı aşkın süredir ilgili ve yeterli gerekçe olmadan tutukluluk halinin sürdürülmesi nedeniyle AİHS'nin 5/3 maddesinde düzenlenen gerekçeli karar hakkının,
- Anayasa Mahkemesi'nin başvurucunun uzun tutukluluğa dair başvurusu hakkında dört yılı aşkın süredir karar vermemesini, AİHS'nin 5/4 maddesinde düzenlenen tutukluluğun yasalılığı hakkında hızlı bir şekilde karar verilmesi hakkının,
- Başvurucunun ve avukatlarının soruşturma dosyasına erişimine izin verilmemesi nedeniyle AİHS'nin 5/4 maddesinin,
- Başvurucunun siyasi saiklerle özgürlüğünden alıkonulması nedeniyle özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edilmesiyle ilişkili olarak AİHS'nin 18. Maddesinde düzenlenen hak ve özgürlüklerin gerekçesiz şekilde kısıtlanma yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Kararda yapılan değerlendirmeler, HDP'li 108 siyasetçinin yargılandığı Kobane Kumpas Davası'ndaki iddia ve suçlamalarla doğrudan ilişkili değerlendirmeler içermekte, yargılamanın ve verilen kararların hukuksuzluğunu bir kez daha göstermektedir. Bu nedenle AİHM'in 8 Temmuz 2025 tarihli Selahattin Demirtaş / Türkiye (No. 4) kararı Kobane Davası kapsamında benzer olaylar nedeniyle yargılanan ve ağır cezalarla karşı karşıya kalan tüm tutuklular bakımından da geçerli olan temel bir hukuk sorununun varlığına işaret etmektedir.

AİHM kararları, yalnızca bireysel ihlalleri değil, aynı zamanda benzer durumdaki kişilere uygulanabilir nitelikte genel bağlayıcılığı olan kararlar olup, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesi gereğince iç hukukta öncelikli olarak uygulanması zorunludur.

Bu hukuki ve siyasi gerçeklik ışığında, AİHM kararının uygulanması ve başta Sn. Demirtaş olmak üzere, Kobane Kumpas Davası kapsamında tutuklu bulunanların derhal serbest bırakılması gerekmektedir.

GEREKÇE

AİHM Sayın Selahattin Demirtaş'ın 6-8 Ekim 2014 tarihli Kobane olayları gerekçesiyle daha önce tutuklandığını, bu olaylarla ilgili olarak yetersiz bulunan suçlamalara dair AİHM Büyük Daire tarafından 22 Aralık 2020 tarihli kararla ihlal tespiti yapıldığını 8 Temmuz 2025 tarihli kararında bir kez daha hatırlatmıştır. Mahkeme bununla birlikte, verilen ilk kararın ardından, aynı olaylara dayalı benzer suçlamalarla ve yeni herhangi bir somut delil olmaksızın Demirtaş'ın ikinci kez tutuklandığını, tutuklamayı haklı gösterecek makul bir suç şüphesinin ve gerekçelendirilmiş bir yargı kararının bulunmadığını tespit etmiştir.

AİHM ayrıca, iddiaların esasen politik nitelikli olduğunu, başvurucunun Kürt sorununun barışçıl çözüm arayışlarına katılımı, siyasi açıklamaları ve röportajlarının suçlama konusu yapılmasını, demokratik bir toplumda kabul edilemez bulmuştur. Kararda şu değerlendirmeler açıkça yer almaktadır:

“Başvuranın konuşmalarında veya sözlerinde şiddet eylemlerine teşvik veya tahrik olduğu sonucuna varmayı mümkün kılan hiçbir şey yoktur... Yetkililer, bu gösteri çağrılarını ayaklanma ve diğer ciddi suçlara teşvik olarak sunmuş görünmektedir, ancak bu yönde herhangi bir kanıt bulunmamaktadır.”

Mahkeme ayrıca, başvuru hakkında ileri sürülen suçların temel unsurlarının ortaya konmadığını, delillerin önceki davada AİHM tarafından zaten incelenmiş olan belgelerden ibaret olduğunu ve tutukluluk kararının esasen siyasi saiklerle verildiğini belirtmiştir. Özellikle Kobane olaylarından yaklaşık beş yıl sonra başvurucunun yeniden tutuklanmış olmasına ve aynı eylemlerin yalnızca farklı bir hukuki başlık altında sınıflandırılmış olmasına dikkat çekmiştir:

“Yasal bir siyasi partinin eř başkanı olarak başvuranın çatışmaya taraf olanlarla – devlet yetkililerinin bilgisi dahilinde – görüşmeler yapması ve Kobani’ye yönelik IşİD saldırısının engellenmesine dair çağrılarda bulunması doğal siyasal faaliyetin bir parçasıdır. Ancak Mahkeme, bu faaliyetlerle ağır suçlar arasında herhangi bir bağlantı kurulamadığını değerlendirmiştir.”

Tüm bu hususlar, Kobane Davası kapsamında benzer olaylar nedeniyle yargılanan ve ağır cezalarla karşı karşıya kalan tüm tutuklular bakımından da geçerli olan temel bir hukuk sorununun varlığına işaret etmektedir. Zira aynı fiillere ilişkin olarak, tekil siyasi söylemlerin, çağrıların veya demokratik protesto haklarının cezai kovuşturmaya konu edilmesi, yalnızca Demirtaş’ın değil, davanın diğer yargılananların da siyasal nedenlerle hedef alındığını ve cezaların politik misilleme niteliği taşıdığını göstermektedir.

Bu bağlamda hatırlatılmalıdır ki AİHM kararları, yalnızca bireysel ihlalleri değil, aynı zamanda benzer durumdaki kişilere uygulanabilir nitelikte genel bağlayıcılığı olan kararlardır. AİHM kararının gereklerinin yerine getirilmemesi, yalnızca bireyin özgürlüğüne ilişkin bir sorun değil, hukukun üstünlüğü ve anayasal düzen açısından ağır bir ihlaldir.

Üstelik Kobane Kumpas Davası’na ilişkin yargılama süreci, Anayasa’nın 36. maddesi ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkı bakımından da ciddi ihlaller içermektedir. Bu dosyaya özel bir mahkeme heyeti atanmış; duruşmalar savunma hazırlığını engelleyecek periyotlarla gerçekleştirilmiş, savunmalar kesintiye uğratılmış, tanıklar usule aykırı yöntemlerle dinlenmiş, avukatların tüm itirazları sistematik şekilde reddedilmiştir.

Ayrıca, Kobane olaylarının yaşandığı 2014 yılından 2018 yılına kadar dosyada hiçbir işlem yapılmaması ve ancak 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecinde dosyanın başına yeni bir savcının getirilmesiyle birlikte yargı sürecinin hızla ilerletilmesi, davanın siyasi bir müdahale ile yönlendirildiği izlenimini güçlendirmiştir. Bu süreç, demokratik siyasetin cezalandırılmasına dönük niyetin yalnızca yargılamayla değil, zamanlamayla da örtüştüğünü göstermektedir.

Tüm bu ihlallerin ötesinde en çarpıcı noktalardan biri, gerekçeli kararın 13 ay boyunca yazılmamasıdır. Selahattin Demirtaş ve diğer siyasetçiler hakkında verilen hükmün bu kadar uzun süre gerekersiz kalması, CMK m. 230 ve AİHS m. 6 uyarınca “makul sürede yargılama” ve “gerekçeli karar” yükümlülüklerinin ağır ihlali anlamına gelmektedir.

Bu süreç, AİHM içtihatlarında da vurgulandığı üzere, kişiyi belirsizlik içinde bırakarak tutukluluğun keyfi ve siyasi bir nitelik taşıdığı izlenimini güçlendirmiştir. Oysa Anayasa'nın 19. maddesi ve AİHS'nin 5. maddesi, özgürlükten yoksun bırakmanın yalnızca somut gerekçelere ve bağımsız mahkeme kararına dayanması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kobane Kumpas Davası'nda yargılanan siyasetçilerin büyük çoğunluğu, 2013-2015 çözüm süreci döneminde müzakere yürüten, meşru ve kamuya açık siyasal faaliyetler yürüten kişilerden oluşmaktadır. Bu faaliyetlerin yıllar sonra ağır ceza yargılamasına konu edilmesi, siyasi mücadelenin kriminalize edilmesi anlamına gelmektedir. Bu durum, AİHS'nin 10. (ifade özgürlüğü), 11. (toplanma ve örgütlenme özgürlüğü) ve 18. (hakların kötüye kullanılmaması) maddeleri bakımından sistematik ihlal örneği teşkil etmektedir. AİHM de kararında, bu tür uygulamaların siyasi muhalefeti bastırma ve demokratik tartışmayı boğma amacı taşıdığını açıkça ifade etmiştir.

Sonuç olarak, Kobane Kumpas Davası kapsamında yaşanan tüm bu gelişmeler, yalnızca bireysel adaletsizlikleri değil; Türkiye'de hukukun siyasallaştığını, yargının bağımsızlığını kaybettiğini ve siyasal muhalefetin yargı eliyle bastırıldığını ortaya koymaktadır. Verilen cezaların ağırlığı, gerekçeli kararın gecikmesi ve benzer suçlamalarla tutuklu bulunan siyasetçilerin hâlâ cezaevinde olması, hukuki değil, siyasi bir rehinelik pratiğinin varlığına işaret etmektedir. AİHM bu tür uygulamaları açıkça "sistematik kötüye kullanım (abuse of rights)" olarak nitelendirmektedir.

Bu nedenle başta Sn. Selahattin Demirtaş olmak üzere, bu davada yargılanan ve tutuklu bulunan tüm siyasetçilerin durumunun, Türkiye'nin hem iç hukuku hem de tarafı olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi, bu davaların siyasi saiklerle yürütüldüğü iddialarının detaylı biçimde görüşülmesi ve verilen AİHM Kararı uyarınca hukuka aykırı tutukluluk hallerinin sona ermesi için gerekli adımların gecikmeden atılması, tutukluların derhal serbest bırakılması gerekmektedir.

Selahattin Demirtaş ve Kobane Davası kapsamında benzer suçlamalarla tutuklu bulunan diğer siyasetçilerin tutukluluklarının siyasi amaçlarla sürdürüldüğünün ve hukuka aykırılık teşkil ettiğinin, yargılamalarda ciddi usul ve hak ihlalleri yaşandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının bu ihlalleri açık biçimde ortaya koyduğunun tespit edilmesi; Kobane Kumpas Davası sürecince yapılan yargılama ve verilen hükümlerin, demokratik siyasete, ifade özgürlüğüne ve yargı bağımsızlığına etkilerinin ortaya konulması, yürütülecek yasal ve siyasal çalışmaların, hukuki-demokratik standartlara uygun adımların belirlenmesi ve ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerin derhal yerine getirilerek AIHM Kararları'nın gecikmeden uygulanmasına yönelik gerekli adımların ivedilikle atılması Meclis'in sorumluluğundadır.

Tüm bu konularda Anayasa'nın 98'inci, TBMM İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca TBMM'de Genel Görüşme açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.